

Εκπαίδευση, Δια Βίου Μάθηση, Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη, Καινοτομία και Οικονομία

Τόμ. 1 (2016)

Πρακτικά Πρώτου Πανελληνίου Συνεδρίου

Δαπάνες Εκπαίδευσης: Μία Συγκριτική Καταγραφή Ανάμεσα σε Ελλάδα και Ευρώπη

Μελίνα Σολάκη

doi: [10.12681/elrie.819](https://doi.org/10.12681/elrie.819)

Δαπάνες Εκπαίδευσης: Μία Συγκριτική Καταγραφή Ανάμεσα σε Ελλάδα και Ευρώπη

Μελίνα Σολάκη

msolaki@hua.gr

Δρ. Οικονομικών της Εκπαίδευσης, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, όπως και σε άλλες χώρες της Ευρώπης, έχουν συμβεί μεγάλες αλλαγές όσον αφορά τις δαπάνες εκπαίδευσης. Λόγω της οικονομικής κρίσης, οι περισσότερες χώρες αναγκάστηκαν να μειώσουν τον προϋπολογισμό τους κατά τα έτη 2011 με 2012, σε σχέση με τις δαπάνες εκπαίδευσης. Σκοπός του παρόντος άρθρου είναι: 1) η αναφορά στις αλλαγές που διαπιστώθηκαν στις δαπάνες εκπαίδευσης (δημόσιες και ιδιωτικές) για την Ελλάδα, κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων, όπου βρίσκεται σε περιβάλλον οικονομικής κρίσης και 2) η συγκριτική καταγραφή των δαπανών εκπαίδευσης, ανάμεσα στην Ελλάδα και σε χώρες της Ευρώπης. Η Ελλάδα συνεχίζει να βρίσκεται κάτω από το μέσο όρο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε σχέση με την επένδυση στην εκπαίδευση. Ειδικότερα, οι δαπάνες εκπαίδευσης ως μερίδιο των συνολικών δημοσίων δαπανών αγγίζουν το 7,60%, ενώ ο μέσος όρος των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανέρχεται σε 10,30% για το έτος 2013, έτσι όπως προκύπτει από την καταγραφή των στοιχείων.

Λέξεις Κλειδιά: Δαπάνες Εκπαίδευσης, Δημόσιες Δαπάνες, Ιδιωτικές Δαπάνες Εκπαίδευσης, Οικονομική Κρίση, Α.Ε.Π.

Abstract

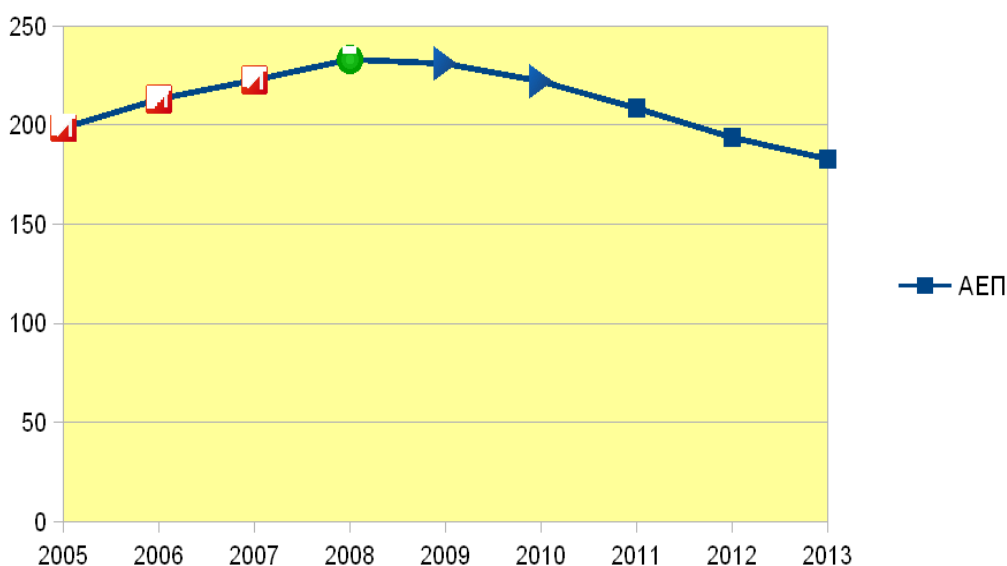
In the past few years in Greece, as in other European countries, there have been major changes in education spending. Due to the economic crisis, most countries were forced to cut their budgets in the years 2011 to 2012. The purpose of this article is 1) to study all those changes that happened in educational spending (public and private) for Greece during the past few years. Greece is still below the average of EU countries, in relation to investment in education.

Keywords: Educational Expenditures, private educational expenditures, public educational expenditures, economic crisis, GDP.

1. Εισαγωγή

Το περιβάλλον οικονομικής κρίσης στο οποίο βρίσκεται η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια (από το 2009) έχει επηρεάσει όλους τους τομείς και συνεπώς και την εκπαίδευση. Από το 2008, που πλέον καταγράφονται σαφώς σημεία εισόδου της χώρας σε περίοδο οικονομικής κρίσης, το ΑΕΠ της χώρας μειώνεται κατά -21.6% (ή κατά 50,3 δισ. €) με μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής -4.7% (βλ. *Διάγραμμα 1*) (ΚΑΝΕΠ, 2014). Κατά αυτόν τον τρόπο, οι δημόσιες δαπάνες εκπαίδευσης καταγράφουν μείωση κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου (2008-2013) που

ανέρχεται σε -28,3% (ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ, 2014). Κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου, οι ιδιωτικές δαπάνες εκπαίδευσης για την Ελλάδα παρουσιάζουν μία μείωση από τον Ιούλιο του 2010, μέχρι τότε υπήρχε μία σταθερή ετήσια αύξηση ύψους 4,6% (ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ, 2014). Οι τελευταίες δαπάνες, προέρχονται από ιδιώτες και οι κυριότερες κατηγορίες αυτοχρηματοδότησης της εκπαίδευσης από τα νοικοκυριά είναι οι κάτωθι: 1) Υποστηρικτικές υπηρεσίες σε επίπεδο Πρωτοβάθμιας, Δευτεροβάθμιας και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. 2) Ιδιωτικές δαπάνες για δίδακτρα ιδιωτικών σχολείων (όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης). 3) Ιδιωτικές δαπάνες για ιδιωτικά Ι.Ε.Κ. 4) Ιδιωτικές δαπάνες για έξοδα διαβίωσης και δίδακτρα για σπουδές στο εξωτερικό. 5) Ιδιωτικές δαπάνες εκπαίδευσης για διάφορα εκπαιδευτικά σεμινάρια. 6) Ιδιωτικές δαπάνες εκπαίδευσης για απόκτηση δεξιοτήτων (εκμάθηση μουσικής, Η/Υ συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες κ.α.) (European Commission, 2005).

Διάγραμμα 1: Διαχρονική εξέλιξη του Α.Ε.Π. στην Ελλάδα.

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών – Κρατικού Προϋπολογισμού 2007-2014 (ΚΑΝΕΠ-ΓΣΕΕ, 2014).

2. Αποτελέσματα

Ο τομέας της εκπαίδευσης στην Ελλάδα έχει επηρεαστεί από τις χαμηλές δημόσιες δαπάνες, εξαιτίας της αυστηρής δημοσιονομικής εξυγίανσης. Ειδικότερα, οι δαπάνες εκπαίδευσης ως ποσοστό επί του Α.Ε.Π. είναι μεταξύ των χαμηλότερων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή επιτροπή και την έκθεση παρακολούθησης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης για το 2015 για την Ελλάδα, οι δαπάνες εκπαίδευσης αντιστοιχούν στο 4,5% σε σχέση με το μέσο όρο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ήταν στο 5.0.% επί του Α.Ε.Π. για το 2013.

Επιπλέον, σύμφωνα με την ίδια έκθεση, η αναλογία των δαπανών επί του Α.Ε.Π. παρέμεινε σταθερή κατά την περίοδο 2008-13, αλλά δεδομένου ότι υπήρξε μία σωρευτική μείωση του Α.Ε.Π. της τάξεως του 25% κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου, οι δαπάνες εκπαίδευσης μειώθηκαν σχεδόν με την ίδια αναλογία. Οι ελληνικές αρχές αναφέρουν μείωση της χρηματοδότησης για την εκπαίδευση της τάξεως του 36% κατά την περίοδο 2009-15 (Hellenic Government, 2015). Τέλος, η αναλογία των δαπανών εκπαίδευσης σε σχέση με τις συνολικές δημόσιες δαπάνες είναι η μικρότερη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στο 7.6% σε σχέση με το μέσο όρο που ανέρχεται στο 10.2% (European Commission, 2015). Στο σύνολό τους οι δαπάνες εκπαίδευσης ως ποσοστό επί του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος για την Ελλάδα, παρουσιάζουν κατά την περίοδο 1970 με 2013 ανοδική πορεία, ενώ από το 2005 έως το 2013 οι τιμές παραμένουν σταθερές. Σε σχέση με τις υπόλοιπες 9 χώρες της Ευρώπης που εξετάζονται κατά την ίδια χρονική περίοδο, η Ελλάδα εξακολουθεί να βρίσκεται στην τελευταία θέση με τη Δανία να καταλαμβάνει την πρώτη θέση με ποσοστό 8,10% (2013) επί του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος. Ακολουθούν, το Βέλγιο με 6,30% και η Ολλανδία με 5,90%. (βλ. Διάγραμμα 2) Αναφορικά με τις δαπάνες εκπαίδευσης της Ελλάδας σε τρέχουσες τιμές δολαρίων, η μεγαλύτερη δαπάνη πραγματοποιείται το 2008 με ύψος που αγγίζει τα 10,988,960,000 (US\$). Από το 2009 έως το 2013 καταγράφεται πτώση των δαπανών εκπαίδευσης για την Ελλάδα, με τη μεγαλύτερη να πραγματοποιείται το έτος 2013. Ειδικότερα, για το 2013 οι δαπάνες εκπαίδευσης για την Ελλάδα έφτασαν στα 7,748,993,000 (US\$) (βλ. Διάγραμμα 3).

3. Συμπεράσματα

Οι κοινωνικό-οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στον ελληνικό χώρο και αφορούν τις συνέπειες της χρηματο-οικονομικής κρίσης, έχουν δημιουργήσει νέα δεδομένα σε όλους τους τομείς (εκπαίδευση, υγεία, ασφάλεια). Η μείωση των μισθών, η αύξηση της ανεργίας, η διαθεσιμότητα των οικονομικών πόρων, οδήγησαν στη μείωση των δαπανών για την εκπαίδευση, τόσο από πλευράς κρατικού μηχανισμού, όσο και από πλευράς ιδιωτών. Κατά το 2012 η μεγαλύτερη μείωση των συνολικών εκπαιδευτικών δαπανών παρατηρήθηκε στην Κύπρο, στην Ελλάδα, στη Λετονία, τη Λιθουανία και στο Ην. Βασίλειο. Επιπρόσθετα, διαφοροποιήσεις εμφανίζονται σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης, με τη μεγαλύτερη να απαντάται στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Ειδικότερα, οι δαπάνες για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση το 2011 άγγιζαν το 0,91% επί του Α.Ε.Π. και το 2012 μειώθηκαν στο 0,73% επί του Α.Ε.Π. (βλ. Πίνακας 1, 2) (Α.ΔΙ.Π., 2014).

Πίνακας 1: Δαπάνες για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση 2011.

	Κατάταξη	Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ		Κατάταξη	Δημόσιες Δαπάνες για Τριτοβάθμια Εκπαίδευση
1	Νορβηγία	98664,4	1	Φινλανδία	1,79%
2	Δανία	60010,5	2	Ισλανδία	1,75%
3	Αυστρία	49687,5	3	Εσθονία	1,60%
4	Φινλανδία	48813,8	4	Πολωνία	1,57%
5	Ιρλανδία	48356,0	5	Δανία	1,51%
6	Γαλλία	44034,4	6	Νορβηγία	1,42%
7	Ισλανδία	43136,3	7	Κύπρος	1,14%
8	Ην. Βασίλειο	38758,6	8	Μάλτα	1,09%
9	Ιταλία	36227,3	9	Ιρλανδία	1,03%
10	Κύπρος	29021,3	10	Λιθουανία	1,00%
11	Ελλάδα	25474,3	11	Λετονία	0,94%
12	Μάλτα	21923,6	12	Ελλάδα	0,91%
13	Τσεχία	20616,0	13	Ρουμανία	0,87%
14	Εσθονία	16560,9	14	Τσεχία	0,86%
15	Λιθουανία	14146,0	15	Βουλγαρία	0,84%
16	Λετονία	13728,0	16	Αυστρία	0,81%
17	Πολωνία	13340,8	17	Γαλλία	0,79%
18	Ρουμανία	8539,6	18	Ην. Βασίλειο	0,69%
19	Βουλγαρία	7311,8	19	Ιταλία	0,38%

Πηγή: (Eurostat, Επεξεργασία ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ) (Α.ΔΙ.Π., 2014).

Πίνακας 2: Δαπάνες για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση 2012.

	Κατάταξη	Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ		Κατάταξη	Δημόσιες Δαπάνες για Τριτοβάθμια Εκπαίδευση
1	Νορβηγία	99461,6	1	Ισλανδία	1,79%
2	Δανία	56202,2	2	Φινλανδία	1,75%
3	Αυστρία	47083,0	3	Εσθονία	1,59%
4	Φινλανδία	46098,3	4	Πολωνία	1,49%
5	Ιρλανδία	45888,3	5	Δανία	1,49%
6	Ισλανδία	41739,2	6	Νορβηγία	1,42%
7	Γαλλία	41140,7	7	Μάλτα	1,20%
8	Ην. Βασίλειο	38588,8	8	Ιρλανδία	0,95%
9	Ιταλία	33115,0	9	Ρουμανία	0,88%
10	Κύπρος	26389,1	10	Βουλγαρία	0,84%
11	Ελλάδα	22055,4	11	Κύπρος	0,81%
12	Μάλτα	20852,4	12	Τσεχία	0,81%
13	Τσεχία	18579,3	13	Αυστρία	0,79%
14	Εσθονία	16319,8	14	Γαλλία	0,79%
15	Λιθουανία	14018,4	15	Λετονία	0,78%
16	Λετονία	13899,9	16	Ελλάδα	0,73% (0,56%)*
17	Πολωνία	12537,9	17	Λιθουανία	0,68%
18	Ρουμανία	7934,9	18	Ην. Βασίλειο	0,66%
19	Βουλγαρία	7033,4	19	Ιταλία	0,38%

Πηγή: (Eurostat, Επεξεργασία ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ) (Α.ΔΙ.Π., 2014).

Βιβλιογραφία

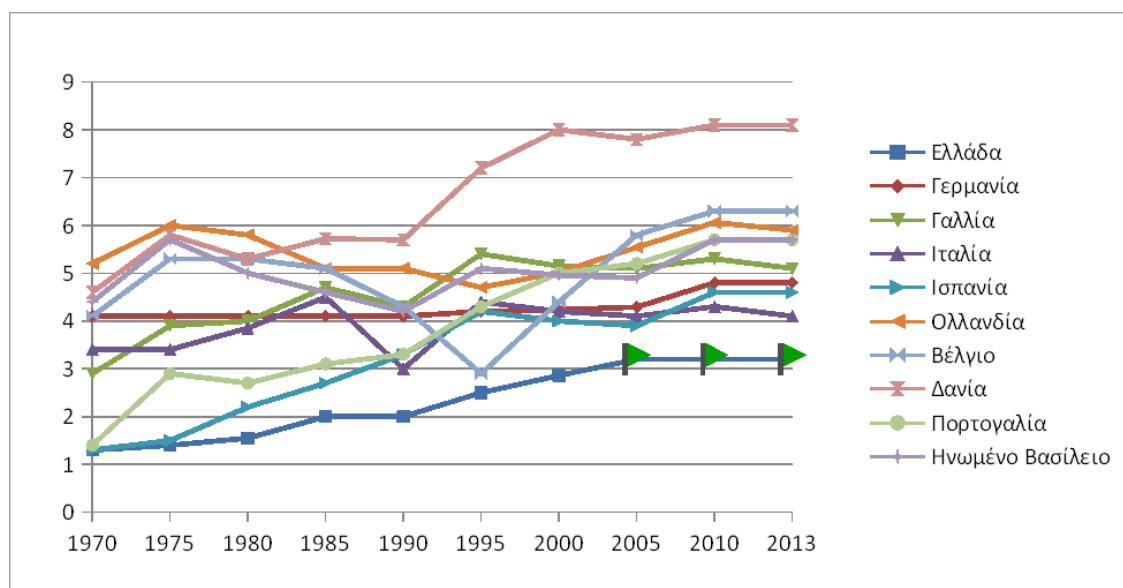
Ξένη

1. European Commission (2005) Private Spending on Education & Training-Final Report-Annex1, Household Spending on Education in Cyprus, Greece and South Korea. Brussels, European Commission.
2. European Commission (2015) Education & Training-Monitor 2015 Greece. Brussels, European Commission.
3. Hellenic Government (2015) National Reform Programme (NRP) for 2015.
4. OECD (2014) Education at a Glance, <http://www.oecd.org/edu/Education-at-a-Glance-2014>.
- 5 <http://www.indexmundi.com/facts/greece/education-Expenditures>.

Ελληνική

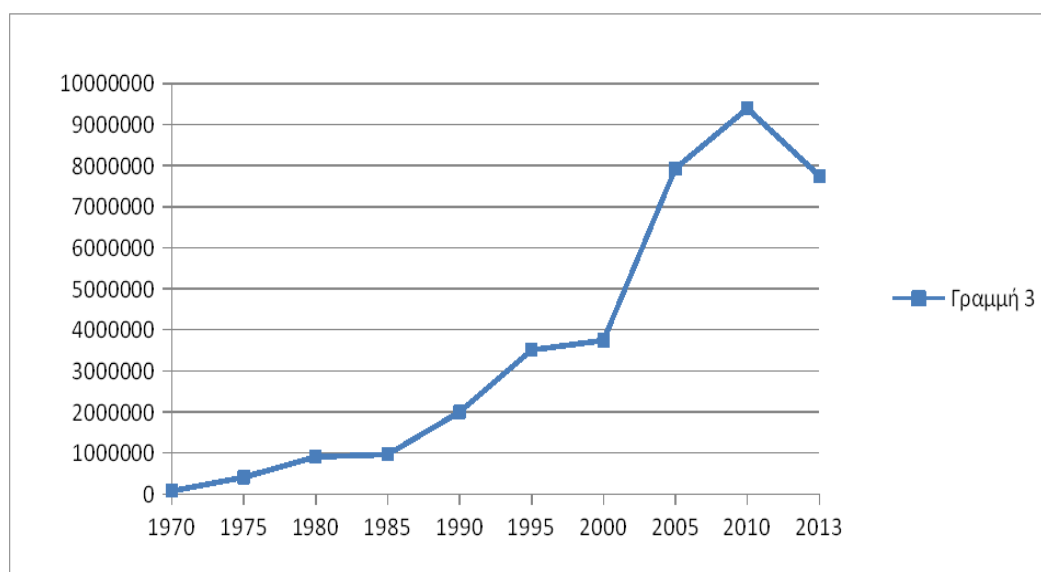
1. Α.ΔΙ.Π. (2014) Ετήσια Έκθεση της Α.ΔΙ.Π. 2013-2014, Ιούλιος, 2014 Αθήνα.
2. ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ (2014) Δημόσιες και Ιδιωτικές δαπάνες για την Εκπαίδευση σε Περιβάλλον Κρίσης, Καταγραφή Δαπανών Περιόδου 2001 2013 Σύμφωνα με τα Στοιχεία και τους Υποδείκτες του ΔΤΚ όπως Ανακοινώθηκαν από την ΕΛ.ΣΤΑΤ. ΚΑΝΕΠ. Αθήνα.
3. Υπουργείο Οικονομικών (2014) Κρατικού Προϋπολογισμού 2007-2014. Αθήνα.

Παράρτημα

Διάγραμμα 2: Συγκριτική καταγραφή των δαπανών εκπαίδευσης ως ποσοστό επί του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος ανάμεσα στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες της Ευρώπης

Πηγές: United Nations Statistics Division's Statistical Yearbook, 2014; UNESCO Institute for Statistics online database 2014. (<http://www.indexmundi.com>)

Διάγραμμα 3: Δαπάνες εκπαίδευσης στην Ελλάδα εκφρασμένες σε τρέχουσες τιμές (US\$).

Πηγές: United Nations Statistics Division's Statistical Yearbook, 2014; UNESCO Institute for Statistics online database 2014. (<http://www.indexmundi.com/facts/greece/education-Expenditures>)